

Hoogheemraadschap van
Rijnland

HOOGHEEMRAADSCHAP
**DE STICHTSE
RIJNLANDEN**

uw kenmerk: RWS-2015/56397
Zaaknummer:
RWSV2015-00007625
uw brief van: 29 december 2015
Verzenddatum: 22 februari 2016
ons kenmerk: **U1600965**
bijlagen: 2
inlichtingen: J.F.J.M. Smits
doorkiesnummer: **088-9743435**
onderwerp: Advies waterschappen op vergunningaanvraag Ontgrondingenwet voor Verdieping Nieuwe Waterweg en Botlek

Ministerie van I en M
T.a.v. Hoofd Vergunningverlening
Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid,
mevrouw A.H. Bos - Massop

Postbus 556
3000 AN ROTTERDAM

Hoogheemraadschap van
Delfland

waterschap
**Hollandse
Delta**

Geachte mevrouw Bos-Massop,

In uw schrijven RWS-2015/56397 (29 december 2015) nodigt u de waterschappen, als belanghebbenden, uit advies uit te brengen over de ontgrondingvergunning (zaaknummer RWSV2015-00007625) ten behoeve van Het Havenbedrijf Rotterdam N.V. voor het verdiepen van de Nieuwe Waterweg en de Nieuwe Maas tussen Hoek van Holland en de Beneluxtunnel, evenals de hoofdvaargeul van de Botlek (kortweg verdieping). Voor de aanvraag heeft de initiatiefnemer, Havenbedrijf Rotterdam N.V., een MER laten opstellen.

Het initiatief van de verdieping heeft negatieve gevolgen voor het waterbeheer, in het bijzonder voor de verziltingsopgave, de primaire waterkeringen en het grondwater. Daarom maken het Hoogheemraadschap van Delfland, het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, het Hoogheemraadschap van Rijnland, het Waterschap Rivierenland en het Waterschap Hollandse Delta gebruik van de mogelijkheid om gezamenlijk advies uit te brengen op de aanvraag en het onderliggende onderzoek.

Doelstelling en brongerichte maatregelen

Reeds in de gezamenlijke zienswijze op de Nota Reikwijdte en Detailniveau (NRD, 16 december 2014) hebben de waterschappen hun zorgen geuit. Daarbij hebben zij een helder uitgangspunt gesteld: "geen extra verslechtering door de verdieping". Hierbij is tevens een prioritering aangegeven om de negatieve effecten zoveel mogelijk te mitigeren en alleen als terugvaloptie tot compensatie over te gaan.

Waterschap
Rivierenland

Het onderzoek dat is uitgevoerd en het proces, dat is doorlopen voor het opstellen van het MER, heeft veel aanvullende kennis in beeld gebracht maar eveneens de nodige onzekerheden. Wij hebben waardering voor het verkregen aanvullende inzicht. Echter het onderzoek blijft zo summier ten opzichte van de mitigerende, brongerichte maatregelen, dat een serieuze beschouwing van en afweging tussen de verschillende typen maatregelen niet goed mogelijk is. Dit

Hoogheemraadschap van
Schieland en de Krimpenerwaard

komt niet overeen met onze verwachtingen. In het advies van RWS op het MER (RWS-2015/1762, 19 januari 2015) werd namelijk bepleit, dat de opties voor brongerichte dan wel compenserende maatregelen naast elkaar in beeld worden gebracht. Wij verwachten dat initiatiefnemer en het voor de vergunningverlening verantwoordelijk bevoegd gezag zich alsnog zullen inspannen de kansen voor brongerichte maatregelen uit te werken.

Onvoorziene effecten en onzekerheden

Door de complexiteit van de processen, zoals verzilting en de veranderingen in de morfologie, is het niet eenvoudig de gevolgen van de verdieping in beeld te brengen. Voor een goede afweging is het noodzakelijk om de onzekerheden en eventuele risico's, die soms pas op termijn of in combinatie met andere ontwikkelingen optreden, in beeld te brengen. Dit is onderkend in zowel onze zienswijze op de NRD als in het advies van het voor de vergunningverlening verantwoordelijk bevoegd gezag (RWS) waarin een "monitoring en evaluatie programma" wordt geadviseerd. Wij hebben zorgen over de wijze waarop de onvoorziene gevolgen en onzekerheden in het MER zijn afgedekt. De maatregelen om verzilting tegen te gaan blijven op een relatief hoog abstractieniveau, waarbij vooral over "monitoring" wordt gesproken (en dan vooral voor de Hollandse IJssel en de Lek/Kinderdijk). Monitoring van de integrale Rijn-Maasmonding op (onvoorziene) veranderingen in de morfologie en verzilting (inclusief inlaatpunten als die voor het Brielse Meer) zowel via vaste meetpunten als geïntensiveerd met meetboten bij droge perioden, maken deel uit van zo'n programma.

Daarnaast is er ook een analyseslag en een beoordeling door deskundigen met autoriteit nodig van de gegevens die uit de monitoring naar voren komen. Op basis van de verkregen kennis kunnen aanvullende maatregelen nodig blijken om de negatieve effecten van de ontgroning tegen te gaan. Het bevoegd gezag is verantwoordelijk voor de vergunningverlening en moet er voor waken, dat de verantwoordelijkheid en bekostiging van deze aanvullende maatregelen bij de initiatiefnemer komen. Wij verwachten, dat de vergunning pas zal worden verleend als hiervoor een deugdelijke procedure is opgesteld, vastgesteld en geborgd in de vergunningvoorschriften.

De effecten van de morfologische processen op de primaire waterkeringen worden in het MER op een hoog abstractieniveau beschreven, waarbij expliciet wordt aangegeven, dat er op dit gebied grote leemten in kennis zijn. Het ontbreekt aan een goed gevalideerd morfologisch model, zodat de uitspraken met de nodige onzekerheden omgeven zijn. Recente ontwikkelingen ten aanzien van zettingsvloeiing als gevolg van morfologische aspecten worden niet nader in beschouwing genomen. Wij kunnen dan ook niet instemmen met de conclusie, dat de leemten in kennis geen invloed zouden hebben op de besluitvorming. Juist de geconstateerde leemten in kennis t.a.v. de morfologie onderstrepen het belang van de (bij verzilting genoemde) procedure voor nader onderzoek en aanvullende maatregelen.

Voorziene effecten en compensatie verzilting

In het MER zijn effecten ten gevolge van de verzilting voorzien en worden mitigerende maatregelen voorgesteld. Wat betreft verzilting, gaat het daarbij

om de inlaat- en uitwisselpunten Parksluizen, Boerengat en Hollandse IJssel (Kleinschalige Wateraanvoer, KWA). Voor al deze punten wordt in het MER als voorkeursoptie voorgesteld, dat de waterschappen compenserende maatregelen uitvoeren. Hierbij is het evenwel van belang, dat deze mitigerende maatregelen lokaal ook tot negatieve gevolgen op het watersysteem (zowel kwaliteit als kwantiteit) leiden, die ook weer gemitigeerd en/of gecompenseerd moeten worden.

Zoals al aangegeven, hebben de waterschappen een duidelijke voorkeur voor brongerichte maatregelen. Naar het oordeel van de waterschappen mag de inzet van de 'calamiteiten-maatregel KWA (+)' niet beschouwd worden als een maatregel om het verdiepen van de NWW te faciliteren waardoor bronmaatregelen ondoelmatig worden. De achtergrondstudies bij het MER geven aan, dat er wel degelijk perspectief is voor bronmaatregelen die onder directe invloed van het Havenbedrijf Rotterdam staan. De KWA(+) moet zijn functie als calamiteitenmaatregel behouden.

Wij verwachten van het bevoegd gezag RWS dat het zijn verantwoordelijkheid voor de vergunningverlening aanwendt om te komen tot brongerichte maatregelen. De verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag voor het voorkomen van negatieve gevolgen blijft ook onverminderd van kracht indien een afweging wordt gemaakt voor compenserende maatregelen. Daarbij verwachten wij tevens, dat het publiekrechtelijke instrumentarium optimaal wordt ingezet, met name door gebruikmaking van vergunningvoorschriften. Bijzondere aandacht is daarbij nodig voor perioden waarin de eventuele compensatiemogelijkheden zoals beschouwd in het MER nog niet operationeel zijn bij oplevering van de verdieping (inzet KWA+ en aanpassing van het regiem van de stuw bij Hagestein)

Plaatsen van verdieping in een brede context

De verdieping heeft een negatief effect op verzilting, morfologische processen en het grondwater, waarbij ook andere factoren een rol spelen. Reeds in onze zienswijze op de NRD hebben wij aangegeven, dat wij de gevolgen van de verdieping in die brede context willen beschouwen. De interventie van de verdieping in het integrale systeem kan niet beperkt blijven tot een deeleffect, maar moet gepaard gaan met medeverantwoordelijkheid voor het integrale systeem, waar de gevolgen van de ingreep soms pas op (lange) termijn in beeld komen. Op dit aspect heeft het MER onderzoek weinig diepgang: verwijzingen naar de indicatieve 'stresstest' of het ontbreken van een gevalideerde geomorfologisch model worden gemist. Wij verwachten, dat de vergunningverlener de gedeelde verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer voor het integrale Rijn-Maassysteem op lange termijn onderdeel van de vergunningvoorschriften laat worden.

Zorg voor de gevolgen grondwatersysteem en mitigerende maatregelen

In het MER zijn gevolgen van de ontgraving op het grondwatersysteem in beeld gebracht. Deze kunnen met name optreden in het beheergebied van Delfland. Negatieve effecten op het (grond)watersysteem zijn onwenselijk en moeten worden voorkomen. Delfland is als waterbeheerder verantwoordelijk voor een goede chemische en ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater

Hoogheemraadschap van
Rijnland

HOOGHEEMRAADSHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN

Hoogheemraadschap van
Delfland

Waterschap
Rivierenland

Hoogheemraadschap van
Schieland en de Krimpenerwaard

en voor een betrouwbare zoetwatervoorziening. Mede daarom vindt Delfland dat verzilting van het grondwater zoveel mogelijk moet worden tegengegaan. Als regionaal (grond)waterbeheerder maakt Delfland zich daarnaast zorgen over mogelijke toename van grondwateroverlast in de stedelijke gebieden van Maassluis en Vlaardingen.

De verwachte negatieve effecten zijn alleen op een goede wijze te voorkomen door het treffen van effectieve 'bronmaatregelen'. Door maatregelen dicht bij de bron te nemen wordt voorkomen, dat Delfland en/of andere partijen achteraf worden geconfronteerd met kostbare en mogelijk complexe (beheer)maatregelen. Het herstellen van de hydraulische weerstand van de bodem van de Nieuwe Waterweg wordt als kansrijke bronmaatregel genoemd in het achtergrondrapport van Deltares. Wij adviseren om dit of een andere effectieve bronmaatregel als vergunningvoorschrift op te nemen.

Om de effectiviteit van de maatregelen te bewaken en mogelijke (rest)effecten in beeld te brengen, dient het bevoegd gezag te borgen dat onder verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer ook hier een goed monitoringsprogramma wordt gestart met een tijdige nulmeting. Mocht uit de monitoring of nader onderzoek blijken, dat ondanks de bronmaatregelen alsnog negatieve effecten optreden door de verdieping, dan dient het bevoegd gezag de initiatiefnemer aanvullende maatregelen te laten treffen om de effecten weg te nemen of te compenseren. Zie verder bijlage 1 voor advies op de grondwateraspecten.

Zorg voor de gevolgen van morfologische effecten op de primaire waterkeringen

Uit het onderzoek voor het MER naar de morfologische effecten van de verdieping komt naar voren, dat (op basis van de huidige kennis) de effecten voor het beheergebied van waterschap Hollandse Delta beperkt, maar niet afwezig zijn. Om de morfologische effecten van de verdieping op de primaire waterkering tegen te gaan wordt voorgesteld om het (grove) sediment uit de verdieping te gebruiken voor het opvullen van ontgrondingskuilen. Daarbij worden pilots en modelberekeningen voorgesteld. Daarbij wordt echter niet aangegeven op welke wijze deze maatregelen aangestuurd en bekostigd, uitgevoerd, gemonitord en geanalyseerd kunnen worden. Zoals hierboven al is aangegeven, is er immers geen goed gevalideerd morfologisch model. Daarnaast komen in het onderzoek naar de morfologische aspecten tegenstrijdige beweringen naar voren. Enerzijds wordt geconstateerd dat antropogene ingrepen in het systeem na ruim 45 jaar nog niet tot een stabiele situatie hebben geleid, terwijl anderzijds gesteld wordt, dat de morfologische effecten van de verdieping beperkt en tijdelijk zijn (binnen een periode van 10 jaar).

Het is dan ook noodzakelijk om de morfologische effecten van de verdieping op een zorgvuldige wijze in beeld te brengen via een monitoringsprogramma voor het hele studiegebied. Op basis van een langjarig monitorings- en analyseprotocol kunnen de effecten op de primaire waterkeringen in beeld gebracht worden. Het (mede) ontwikkelen van een gevalideerd morfologisch model is

dan ook een maatregel, die het bevoegd gezag bij de vergunningverlening aan de orde dient te stellen.

Als blijkt dat de stabiliteit van de primaire waterkering als gevolg van een voortschrijdend morfologisch proces in het geding komt, dienen tijdig maatregelen genomen te worden. Wellicht dat via pilots aangetoond kan worden, dat het daarbij mogelijk is om op innovatieve wijze de bodem vast te leggen en de dijkveiligheid te waarborgen. Maar indien dit onvoldoende blijkt, zal teruggevallen moeten worden op de traditionele wijze van het vastleggen van de bodem met stortsteen. De verantwoordelijkheid voor (de bekostiging van) dergelijke maatregelen dient het bevoegd gezag als verantwoordelijk vergunningverlener helder bij de initiatiefnemer te beleggen.

Daarnaast blijkt uit recente gebeurtenissen, dat het voortschrijdende morfologische proces ook ineens kan versnellen. Zeker in het plangebied kan dan een urgente situatie ontstaan, die om noodmaatregelen vraagt. Het beschikbaar hebben van een depot met stortsteen zou snel ingrijpen mogelijk maken. Het aanleggen en onderhouden van een dergelijk depot zien wij dan ook als een aanvullende compenserende maatregel.

Wat betreft het effect van de verdieping van de Nieuwe Waterweg op de stabiliteit van de waterkeringen in het beheergebied van Delfland, lijken de gevolgen daarvan in het MER voldoende onderzocht. Op basis van de beschikbare informatie is de waterveiligheid hier niet in het geding. Het voorkomen van mogelijke effecten op de waterkeringen blijft een belangrijk aandachtspunt.

Overige aspecten MER

Zie bijlage 2.

Het intensieve proces dat het afgelopen jaar ambtelijk en bestuurlijk is doorlopen, heeft veel bijgedragen aan de kennis van het Rijn-Maasmonding systeem. Wij waarderen het gevolgde proces en de bereikte resultaten. Wij hebben echter tegelijkertijd zorgen, dat bij de benadering van de gevolgen van de verdieping de focus al te zeer op (financiële) compensatie is gericht, terwijl volgens het MER wel degelijk bronmaatregelen mogelijk blijken.

Wij vertrouwen erop, dat ons advies zal bijdragen aan een gedegen afweging bij de vergunningverlening met voldoende aandacht voor het integrale waterbelang ook op de lange termijn. Vanzelfsprekend blijven wij bereid om zowel ambtelijk als bestuurlijk aan het lopende constructieve proces te blijven bijdragen en waar mogelijk synergiekansen te benutten.

Hoogachtend,

namens Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden,

B. de Jong, hoogheemraad

namens Hoogheemraadschap van Rijnland,

mevrouw M. Leewis, hoogheemraad

namens het Hoogheemraadschap van Delfland,

mevrouw I.J.A. ter Woorst, hoogheemraad

namens waterschap Hollandse Delta,

ing. J.M. Geluk, dijkgraaf

namens Waterschap Rivierenland,

ir. R.W. Bleker, dijkgraaf

namens Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard,

mevrouw T.M.B. Gerts

Bijlage 1: Grondwatereffecten

In het achtergrondrapport grondwater bij het MER van de verdieping (lit 1) concludeert Deltares, dat negatieve effecten op het watersysteem als gevolg van verdieping niet zijn uit te sluiten. Door het verwijderen van weerstand biedende (slib)lagen op de bodem van de NWW kan de stijghoogte in het eerste watervoerend pakket toenemen. Daarnaast kan door een verdere indringing van de zouttong in de NWW het grondwater verder verzilten. Als gevolg van deze processen kunnen volgens Deltares de volgende effecten optreden:

- Een toename van kweldruk onder de polders ten noorden van de Nieuwe Waterweg met als gevolg een grotere belasting met zout -en mogelijk nutriëntrijk- grondwater. Volgens de studie zijn toenames van de zoutvracht op korte termijn van 60% (midden projectgebied) en 40% (oosten projectgebied) niet uit te sluiten. Dit heeft negatieve gevolgen voor de kwaliteit van het grondwater en oppervlaktewater. Daarnaast kunnen door de grotere kweldruk hogere grondwaterstanden en mogelijk (toename van) grondwateroverlast in het stedelijk gebied van Vlaardingen en Maassluis optreden. Deze effecten kunnen volgens Deltares al snel na de verdieping optreden.
- Toename van de zoutindringing in de Nieuwe Waterweg waardoor in het oosten door infiltratie van zout water uit de NWW richting het grondwater op de lange termijn een substantiële verdere toename van de zoutvracht niet uit is te sluiten.

De waterschappen zijn van mening, dat negatieve effecten op het (grond)watersysteem onwenselijk zijn en zoveel als mogelijk moeten worden voorkomen. Delfland is als waterbeheerder verantwoordelijk voor een goede chemische en ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater en een goede en betrouwbare zoetwatervoorziening. Mede daarom vindt Delfland dat verzilting van het grondwater zoveel als mogelijk moet worden tegengegaan. Als regionaal (grond)waterbeheerder maakt Delfland zich daarnaast zorgen over de mogelijke effecten op grondwateroverlast in de stedelijke gebieden van Maassluis en Vlaardingen.

Volgens de waterschappen zijn negatieve effecten alleen op een efficiënte wijze te voorkomen door het treffen van effectieve 'bronmaatregelen'. Door maatregelen dicht bij de bron te nemen wordt voorkomen, dat Delfland en/of andere partijen achteraf worden geconfronteerd met kostbare en mogelijk complexe (beheer)maatregelen. In het rapport van Deltares wordt ook als kansrijke bronmaatregelen genoemd het herstellen van de hydraulische weerstand van de bodem van de Nieuwe Waterweg:

"Vergroten weerstand bodem Nieuwe Waterweg

IJzeroer zijn grotere, verharde ijzeroxide-ijzerhydroxide-concreties, die van nature aanwezig zijn in de Nederlandse ondergrond. Deltares ontwikkelt in samenwerking met Rijkswaterstaat een methode om IJzeroer te gebruiken voor het vergroten van de -hydraulische weerstand op enkele meters onder kanaalbodems. Dit is een kansrijke methode om infiltratie van water uit de Nieuwe Waterweg richting het grondwatersysteem en kweldruk in de omgeving

te verkleinen. Deze techniek is naar verwachting veel beter over grote oppervlaktes aan te brengen en te monitoren dan bestaande methoden. De verwachting is dat deze techniek in het voorjaar van 2016 in de praktijk toepasbaar is, te beginnen op kleine schaal."

Om de effectiviteit van de maatregelen te bewaken en mogelijke (rest)effecten in beeld te brengen dient het bevoegd gezag te borgen dat onder verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer een goed monitoringsprogramma wordt uitgevoerd met een tijdige nulmeting. De monitoring moet erop zijn gericht om ondubbelzinnig aan te tonen hoe stijghoogtes, grondwaterstanden en (grond)waterkwaliteit door de verdieping veranderen of kunnen gaan veranderen. Dat begint met een tijdige nulmeting om de huidige situatie goed vast te leggen.

De monitoringresultaten moeten tevens worden gebruikt om samen met aanvullende berekeningen en (verbeterde) modellen de effecten beter in beeld te brengen. Zo is er nu nog geen vertaling gemaakt van de berekende effecten naar de effecten op de waterkwaliteit. Delfland wil bij de uitwerking van de monitoring worden betrokken.

Mocht uit de monitoring of nader onderzoek blijken dat ondanks de bronmaatregelen alsnog negatieve effecten optreden door de verdieping van de Nieuwe Waterweg dan dient het bevoegd gezag de initiatiefnemer aanvullende maatregelen te laten treffen om de effecten weg te nemen of te compenseren.

[1] Deltares, 2015b, Veranderingen in stroming en grondwaterkwaliteit als gevolg van verdieping Nieuwe Waterweg

Bijlage 2: Overige aspecten

Kabels en leidingen

Hoofdstuk 17.6 van het MER:

"Direct ten oosten van Maeslantkering zou aan de uiterste noordrand van de vaarweg over een breedte van circa 10 meter, de dekking boven de drinkwaterleiding vanuit het Brielse Meer afnemen tot 2,7-3,0 meter komen. Daarmee zou de dekking net onder de in de vergunning voorgeschreven gronddekking van 3,0 meter komen. Omdat bij de Maeslantkering schepen elkaar niet mogen passeren en meer in de as van de rivier varen, is besloten op de rand van de vaarweg hier niet te verdiepen".

Wat betreft de Brielse Meerleiding is het van belang, dat er voldoende gronddekking is, niet alleen in de uitvoeringsfase, maar ook in de toekomst. We verzoeken Rijkswaterstaat om in de vergunning voorschriften op te nemen om de verdieping zo vorm te laten geven dat de dekking op dit punt in de toekomst niet kan afnemen.

Verziltig bij hogere afvoeren

In het MER zijn de gevolgen voor extra verziltig uitgebreid in beeld gebracht. Daarbij is echter onvoldoende aandacht besteed aan het effect op zoutindringing bij de sluizen aan de Nieuwe Maas bij hogere rivierafvoeren. Onder bepaalde omstandigheden (relatief hoge rivierafvoeren in perioden met een watervraag in Delfland) kan er zoet water uit de Nieuwe Maas worden ingelaten als alternatief voor aanvoer uit het Brielse Meer. Het is nu niet berekend, hoe deze mogelijkheid wordt beïnvloed door de ontgrondingen, terwijl dit substantieel lijkt te kunnen zijn. We verzoeken de voor de voor de vergunningverlening bevoegd gezag om in het kader van het MER in beeld te laten brengen in welke mate de verziltig op de Nieuwe Maas toeneemt onder deze omstandigheden en hoe dit de beheermogelijkheden van Delfland beïnvloedt.